

Κι όταν έρθει ο χειμώνας...

Τον **ΗΛΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ**

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ. Χειμώνας, η εποχή των εφαρμοσμένων κοινοτοπιών... Χειμώνιασε και φύγαν τα πουλιά κι ο ουρανός τη γη με χιόνια σαβανώνει. Κρύο παγωνιά, τζάκι και γωνιά. Χειμώνας του λευκού και γκριζου, χειμώνας κρύο, καιρός για δύο, και για περισσότερους από δύο. Δεν είναι εποχή για εξοχές, για τα χωριά, που ερήμωσαν και πάλι, εποχή για πόλεις. Δεκέμβρης, ο ασπρομάλλης γέροντας των μηνών. Χειμώνας, τα γερατειά του χρόνου, που αποζητούν την κάλυψη, την παρουσία, την επαφή, τη σχέση όλων των άλλων, των πολλών άλλων. Κι η αλήθεια του χειμώνα, ως κοινοτοπία και σύμβολο μαζί, είναι γυμνή αλήθεια, σαν τον θάνατο.

Κι όλοι μαζί στριμωγμένοι, για να ζεσταθούμε χωρίς καλύμματα, γυμνοί κι αδύναμοι, μεθυσμένοι από τη γιορτινή λάμψη της βιτρίνας του Μεγάλου Αδελφού, τη μόνη ενοποιητική πα κοινωνία, επικοινωνία, σε πόλεις του χειμώνα και σε χωριά ανάδελφα. Φέρτε μου το κάλυμμα, ψάχνω ένα ρούχο να σε σκε-

πάζω νεκρωμένη, μεθυσμένη από την παγωνιά, γέροντά μου, μη μου καταραστείς καθώς περιεργάζομαι τη γύμνια του θανάτου σου... Μα αυτά άραγε υπήρχαν μόνο στην οργισμένη Βίβλο της εκδίκησης και της κατάρας, κι εδώ στη φιλάνθρωπη έγνοια η γυμνή αγάπη θάλπει και στηρίζει; Μα πώς να σας τα πω, που είναι και πάλι η γλώσσα παλιού καιρού στολίδι και καπνός του νου από αρχαία φωτιά, κι ό,τι αρθρώσω στα στήθη μου κοπίδι. Διόνυσσοι, Νώε, Χριστοί και αρχάγγελοι, τράφοι, ναοί, παλάτια, όλα τους φθαρμένα, ασύνδετα, πλούσια κι άδεια. Και ποια ψυχρολογία σαν αυτή εδώ στο ψυχαγωγείον του Δεκέμβρη μπορεί να εξάρει τον θεσπέσιο οίνο της Κοινωνίας και ζωής, που της καρδιάς τις άκρες απαλύνει, και ποιος μπορεί να δει ότι Διγενής, Διόνυσος-Χριστός, παράφορος ή νηφάλιος θεός Ερωτας, καλπάζει νικητής μες στη χειμέρια ερημιά, μες στην Οδύνη;

Μα θέλω να τα πω, να τα φωνάξω, να τα μηνύσω μες στη χειμαζόμενη πόλη όπου με την εφαρμοσμένη κοινοτοπία και λογική επέλεξα να ζω. Με το κινητό, τα τσιγάρα, το πεντοχίλιαρο και την παλιά ταυτότητα των ανοηταιόντων ορθοδόξων στην

▲ «Φέρτε μου το κάλυμμα, ψάχνω ένα ρούχο να σε σκεπάσω νεκρωμένη, μεθυσμένη από την παγωνιά, γέροντά μου, μη μου καταραστείς καθώς περιεργάζομαι τη γύμνια του θανάτου σου...».

Animula vagula, blandula,
hospes comesque corporis,
quae nunc abibis in loca,
pallidula, rigida, nudula,
nec, ut soles, dabis jocos?¹

Ψυχούλα ταξιδεύτρα,
χαϊδεμένη,
ξένη μαζί και σύντροφε
του κορμιού,
σε τόπους ποιους τώρα θα πας,
χλωμή, σφιγμένη, γυμνούλα,
δίχως τα παιχνίδια που κάποτε
συνήθιζες;

▲ «Ο Καιρός του Χρόνου». Τοιχογραφία στην εκκλησία του Αγίου Νικολάου στην Τσαρίτσανη της Ελασσόνας.

τσέπη κατεβαίνω στην πολύβουη πόλη. Αφαντη πόλη, άφαντος κι ο ερωτισμός της τιμμεντούπολης για τον οποίο μου μιλούσε Ο Αμερικανός φίλος στη δεκαετία του εβδομήντα. Τίποτε δε μυρίζει προκοπή, προσδοκία και ελπίδα, δε μυρίζει πια ασβέστη, τιμμένο και βαρύ τσιγάρο ο ιδρώτας των ανθρώπων, μια στρώση πάνω από το θυμάρι του χωριού που μόλις άφησαν. Μόλις που το θυμίζει η ελπίδα του παραπέντε των Πολωνών, Αλβανών, κι αυτή ως μπόχα υπόγειου πια, κι ο ασβέστης σε εκδοχή light. Και το ψύχος του Δεκέμβρη στην ψυχή δυσβάστακτο στην τσουχτερή ελαφρότητά του, με τους Ελληνάδες ρατισιστές, ιθαγενείς και πατριώτες. Το ψυχογράφημα ενός κόσμου μασκαρεύεται σε μια όχι και τόσο δραματική, αλλά ανάλαφρη επιλογή από λογίων λογίων χειμέριες πεταλούδες της νύχτας. Και για τις ψυχές αυτές, ναι, ο χειμώνας, κι όχι μόνο, είναι προστατευτικός στις πόλεις, με το φτερούγισμά τους μέσα στο απολιθωμένο δάσος, σε τιμές σ' όλη τη γκάμα και τη διαλογή μιας εμπορευματικής κοινωνίας. Τριγυρνώ, βγάζω βόλτα τη νεύρωσή μου στο ψύχος. Κι όσο κι αν ψάχνω ένα καφενείο, ένα πηγαδάκι, τίποτε, όλα

έχουν στερέψει. Σε μια πόλη που δε λένε καλημέρα και δε χαμογελούνε στους δρόμους ούτε καιρετιούνται, τι ψάχνεις, ανόπτε χωριάτη, στον κρύο Δεκέμβρη; Κι η μόνη επαφή, να στριμωχθείς, να ακουμπήσεις, να βριστείς. Πού να βρω ένα φιλαράκι που να με αγαπάει στ' αλήθεια, νχέι στ' αυτιά μου ακόμη το τραγούδι, όταν γυρνώ από τα μπαρ και τα ξενύχτια. Ζών Καπλάνη, παιδί του λόγγου, μη ζητάς πια την πλούσια εξώπορτα να γείρεις το κουρασμένο και ξεπαγιασμένο σου κορμί. Η θύρα αυτή έχει εξαφανιστεί... και η ευεργεσία μαζί της.

Μια ωραία πεταλούδα στα σκαλιά της Ευεργέτιδος Εκκλησίας σου ζητάει φωτιά, μα εσύ της λες πως δεν καπνίζεις... και, αμήχανα, πηγαίνεις στο περίπτερο κι αγοράζεις τηλεκάρτα, κρατώντας στο ένα χέρι κινητό και στο άλλο το πακέτο τα τσιγάρα. Ετοιμος να πάρεις τον πατέρα σου τηλέφωνο, όπως πάντα..., να υπάρξεις μέσα από την αγαπτική κοινωνία με τον γεννήτορα, να υπάρξεις ως πρόσωπο μέσα στην απρόσωπη πόλη. Κι ο πατέρας, η ευεργεσία που εσύ υπάρχεις, δεν υπάρχει πια...

Την παλάμη σου την καίει η τηλεκάρτα. Εκμ-

δενισμένος, βλέπεις και διαβάζεις πάνω της το Πλανητικό Νεφέλωμα και τον Θάνατο των Αστρων. Και η κοινοτοπία των σκέψεων για το μικρόν και το άπειρον σε μηδενίζει στη σχέση σου με το ασύλληπτο των πλανητικών νεφελωμάτων, τις εκρήξεις και τον θάνατό τους: μα ποιος είμαι, ποιο το νόημα της ζωής, κι αυτός που να 'ναι, θα ξαναβρεθούμε, θα ξαναμιλήσουμε; Η απόγνωση της επικοινωνίας αβυσσαλέα σαν θάνατος. Η πίστη χλιαρή για μεταφυσικά καταφύγια, και η μηδαιμινότητα, πριν γίνει απελπισία, βρίσκει γρήγορα τη λύση στην αγαπτική θύμηση και στη βιωμένη, βουβή ή ανείπωτη, αγάπη. Υπάρχεις και υπάρχω γιατί πολύ αγαπήσαμε το θαύμα της ζωής, πιο εκρηκτικά κι από τον θάνατο του νεφελώματος Εσκιμώος. Και, γέροντά μου, πολύ αγάπες και σε αγαπάμε. Η ψυχή σου πέταξε σε μια τελευταία κίνηση αγάπης, επικοινωνίας με αγαπημένους, στο κατώφλι του χειμώνα. Βάπτισες, μύρωσες, φώτισες, γερο-Δεκέμβρη, τον ανοιξιάτικο χρονιάτικο γόνο σου: και το όνομα αυτής Αντωνία. Βρέφος και γέρος, οι δυο άκρες. Πρωί η μετάληψη, 3 του Δεκέμβρη, και το δώρο σου άνοιχτο ακόμη στα κεράκια της. Κι ύστερα έπεσες κάτω και ξεψύχησες. Στον χειμέριο οίκο σου τρεις οι νεκυστόλοι κι εγώ. Το σώμα που γυμνό με πήρε και ανοιχτήκαμε στην αλμυρή αθωότητα της νιότης για να με μάθει χωρίς συστολή και αμαρτία να κολυμπώ στις ανοικτές θάλασσες, κείται άψυχο, νεκρό, παγωμένο. Ο νεκρός γυμνός γεννήτορας, μόνος πια σε άγνωστες θάλασσες για το πιο μεγάλο ταξίδι. Κι εγώ, αποσβολωμένος περιεργάζομαι, παρατηρώ το σύμπαν της σωματικότητας που μ' έχει σπείρει. Μια απροσμέτρητη αγάπη και ευγνωμοσύνη με συνέχει, και η ματιά μου ιμάτιο, που καλύπτει την φθαρτή ωραιότητα. Σε ευχαριστώ...

Και τα εγγόνια στην αυλή κουρντίζουν το παιγνίδι που πριν δυο ώρες τους είχες χαρίσει. Είναι μια πεταλούδα, μια ψυχή, που ανοίγει τα φτερά και φτερουγίζει και ένα τραγούδι ακούγεται για να σφραγίσει την ψυχή μας τον Δεκέμβριο μήνα:

*Μια ωραία πεταλούδα
μες στους κήπους τριγυρνά
κι όταν έρθει ο χειμώνας πέφτει κάτω και ψοφά...*

Και γέμισε η αυλή χιλιάδες πεταλούδες, σε ένα παιγνίδι ανθών, πετάλων, χιόνων, κι ο θάνατος εξορίστηκε από τη χαρά των λουλουδιών και των παιδιών, που στη ματιά τους η απορία δεν κρύβεται για τα ακατάληπτα παιγνίδια του γερο-Χρόνου.

Μικρή μας, αγάπη μας. Ελπίδα μας στα κινώπωρα και τους χειμώνες μας. Ψυχούλα μας, πεταλουδίτσα μας. Πώς να σου τάξω ανέμελους κήπους για να ανοίξεις τα φτερά και να πετάς από λουλούδι σε λουλούδι, μικρό μου πεταλούδι; Θα σου κουρντίσω το παιγνίδι ως το στιχάκι *Μια ωραία πεταλούδα μες στους κήπους τριγυρνά*. Εξάλλου, τον χειμώνα μάς τον θυμίζουν τόσα και τόσα χειμέρια και χειμαζόμενα καθημερινά, ως και το αδέξιο γενέθλιο άσμα, αναγκαστικό πλέον στα ήθη μας, *Μεγάλη να γίνεις με άσπρα μαλλιά*. Τίναξε την ανθισμένη αμυγδαλιά, τρελούλα μυγδαλιά με το χιονιά λουλουδιασμένο στα μαλλιά σου. Και για της γνώσης το φως, είναι μια γνώση που δεν μας έφερε τα Φώτα. Φιλάνθρωπη γνώση και αγάπη μάς χρειάζεται, και προσπαθώ να σου τη χαρίσω... σε ένα σύμπαν ακατάληπτο, ίσως χωρίς νόημα, χωρίς σκοπό σαν λείπει η αγάπη, και που δε χρειάζεται καν να το γνωρίσω αν σ' αγαπώ.

*«Εάν ταις γλώσσαις των ανθρώπων λαλώ και των αγγέλων,
αγάπην δε μη έχω, γέγονα χαλκός ηκών ή κύμβαλον αλαλάζον ...»* ✠

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Με αυτούς τους στίχους αποχαιρέτησε την ψυχή του ο Ρωμαίος αυτοκράτορας Αδριανός λίγο πριν πεθάνει, το 138 μ.Χ.

2. Παύλου προς Κορινθίους Α΄ Επιστολή.

▼ Πλανητικό Νεφέλωμα. Σκόνη αστρική. Δίκνο και τάφος των Αστρων...

